

Gondolatok a *Debreceni cívis szótár*-ról

A Debreceni cívis szótár elkészítésének gondolata éppen hatvan évvel ezelőtt jelent meg CSÜRY BÁLINTnak, a népnyelvkutatás első katedrás professzorának a tervmunkái között (Mit akarunk?: MNny. 1: 3–6). A szakirodalomban általánosan ismert okok, problémák miatt azonban sokáig úgy tűnt, a Csüry-iskola legnagyobb vállalkozása csak szép elképzelés marad, és sohasem jut el a megvalósulásig. Az a néhány — egyébként igen értékes — dolgozat, amely még Csüry Bálint professzorsága idején ebben a témakörben íródott, csupán a biztató kezdetet jelentette (KÁLNÁSI ÁRPÁD, Fejezetek a Csüry-iskola történetéből. Debrecen 1998. 62–71. Itt a korábbi szakirodalom jelentős része is megtalálható.). Új lendületet csak egy fél évszázaddal később, a 90-es évek elején vett a munka, amikor elsősorban ünnepeltünknek, Sebestyén Árpádnak és a tanszék akkori vezetőjének, Jakab Lászlónak a közreműködésével Csüry Bálint egykori tanítványának, majd tanársegédének, az Amerikai Egyesült Államokban élő Bakó Elemérnek az anyagi felajánlásából létrejött a Bakó Népnyelvi Szótár Alapítvány (MNyj. 33: 226).

De mindez csupán a szervezeti keretet jelenti. A módszeres gyűjtés az ezt követő években indult meg, amikor a magyar szakosok képzési rendszerébe bekerült a záródolgozati szeminárium. Sokan választottak — főként e sorok írójánál — a cívis szótárhoz kapcsolódó témakörökből záródolgozati, szakdolgozati témát. Ezzel olyan összetételében alkalmi munkacapat szerveződött, melynek tagjai, ha nem is kivétel nélkül, lelkiismeretes gyűjtő- és feldolgozó munkával gyarapították a korábban készített dolgozatok számát. E munkákban a tárgykörmonográfiák legjobb hagyományait igyekszünk követni (természetesen az új igényeknek megfelelően), így ezekre is jellemző, amit IMRE SAMU a Csüry-iskolának erről a sajátos műfajáról írt: „A szó szoros értelmében véve nem is nyelvészeti munkák ezek, hanem tárgyi, néprajzi leírások, amelyek már a leírásban is igen nagy gondot fordítanak a tágabb értelemben vett műszóhasználatra, s a leíró részhez gazdag, gondosan összeállított, példamondatokban bővelkedő szótári rész csatlakozott. Ez a műfaj kétségtelenül hasznos formája a nyelvjárási gyűjtésnek, nemcsak komplex jellege, az így összegyűjtött értékes szóanyag miatt, hanem azért is, mert bizonyos témakörökben (pl. földművelés, kendermunka, táplálkozás, fazekas munka stb.) az ország különböző területein való összegyűjt-

tése módot adhat szóföldrajzi következtetések levonására, segítheti a jövővényszó-kutatást, sőt a művelődéstörténet számára is jelentős adalékokkal szolgálhat” (A mai magyar nyelvjárások rendszere. Bp. 1971. 23). A ma rendelkezésünkre álló több, mint negyven záródolgozat, illetve szakdolgozat, becslésem szerint kb. tízezer szóval, kifejezéssel gyarapította a cívis szótár „adatbázisát”. Ha ehhez hozzávesszük azt a jelentős mennyiségű debreceni népnyelvi anyagot, amelynek java részét az 1950-es években a tanszék oktatói gyűjtötték, illetve cédulázták ki a különböző forrásokból (vö. ÚMTsz. Bp. 1979, 1988, 1992), megközelítőleg a húszezres nagyságrendnél tartunk. De e becsült mennyiségnél is többet jelent, hogy lassan eljuthatunk az anyaggyűjtés lezárásához. Ezt nem utolsósorban azért jelenthetem ki, mert nemrég befejeztem a SzamSz. anyagának kikérdezését. Magnókazettákra került Csűry Bálint szótárának a debreceni változata. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a szerkesztés közben felbukkanó új adatokat már nem építhetjük be a szótárba. De a szerkesztés elkezdését nem szabad a távoli (bizonytalan) jövőbe helyezni. Egy évekig elhúzódó anyaggyűjtés azonban ezt eredményezhetné.

De kanyarodjunk vissza a kezdetekhez! CSŰRY BÁLINT Szamosháti szótára már megjelent (Bp. 1935–36), amikor szerzője 1939-ben megfogalmazta az előző évben életre hívott Magyar Népnyelvkutató Intézetnek a programját (MNny. i. h.), melynek egyik témaköre „a debreceni eredeti cívisnyelv szókincsének szótári feldolgozása” volt. Programadó írásának ezt a részét érdemes hosszabban idézni: „Ezzel oly célt tűztünk magunk elé, mely a magyar nyelvjárásbúvárlatban egészen új. Kétségtelen ugyanis, hogy Debrecen, ez az ősi cívisváros és régesrég művelődési gócpont a vele kapcsolatban álló területek népnyelvére, népi kultúrájára rendkívül sokoldalú hatást gyakorolt. E hatás mérvére nézve csak föltevésünk lehetnek. Ha azonban a kezünkben volna ilyen debreceni szótár, akkor ez a hatás megfogható és fölmérhető lenne, akkor pl. a szamosháti szókincsre nézve már lehetne összehasonlításokat tenni” (i. m. 5). Csűry népnyelvkutató programjában szerepelt az egész magyar nyelvterületre kiterjedő regionális szótáraknak, tájszótáraknak az elkészítése is, melyek közül a békési, sárréti, hajdúsági, rétközi, palóc, szigetközi és ormánysági szótártervek voltak a legfontosabbak (MNny. i. h.). „Mindezekhez a szótárakhoz már megindult a gyűjtés is, amelynek módszere nagyrészt a Szamosháti Szótár gyűjtési elvei szerint alakult ki” — írja BAKÓ ELEMÉR Csűryról szóló nekrológiájában (MNny. 3: 34). Csűry tanítványai, munkatársai tehát nem a szótár címszóanyaga alapján végezték a gyűjtést. Miként a SzamSz. után megjelent regionális szótárak és tájszótárak bevezetőiben is csupán arra találtam utalást, hogy szerzőik az anyagrendezés, a módszertan és a szójelentések megfogalmazásának kérdéseiben kisebb-nagyobb mértékben támaszkodtak Csűry szótárára, fogalomkészletének kikérdezésére azonban ők sem gondoltak, illetve nem vállalkoztak erre a munkára (OrmSz. VIII, SzegSz. 21, SzlavSz. 8, FTsz. 8, KiskSz. 5. Stb. L. még

IMRE SAMU: XX. századi tájszótáraink. MNy. 83: 132–40). Ez alighanem azzal magyarázható, hogy minden szerzőnek megvolt az elképzelése saját készülő szótáráról. De az akkori idők technikai eszközei sem tették még lehetővé egy ilyen aprólékos, időigényes munka elvégzését. Ezért a SzamSz. anyagának címszóról címszóra, sorról sorra történő kikérdezése új jelenségnek tekinthető a regionális szótárkészítés gyakorlatában. Jogosságát (és szükségességét) nagy mértékben alátámasztja, hogy ugyanazon nyelvjáróterület két típusáról, illetve egymással szomszédos nyelvjáróterületekről van szó (KÁLMÁN, Nyelvjárásaink. Bp. 1966. 84–6, IMRE, MMNyjR. 361–2). A Szamosháti szótárról az Előszóban CSÚRY ezt írja: „Szótáramban kísérletet teszek arra, hogy egy magyar falu népének képzet- és szókincséről rendszeresen fölvev, hiteles gyűjteményt állítsak össze” (i. m. 4). De idézhetjük SEBESTYÉN ÁRPÁD találó értékelését is: „Ennyire belülről egyetlen más szótárunk sem látja és láttatja a nyelv és a beszélő nép életét, gondolkodását” (Hagyományápolás és megújulás. Szerk.: SEBESTYÉN ÁRPÁD. Debrecen, 1982. 10). Talán nem járok messze az igazságtól, ha megkockáztatom, reményeim szerint hasonlókat lehet majd mondani a Debreceni cívis szótárról is, mivel ennek törzsanyagát az a fogalomkészlet fogja alkotni, amely a Szamosháti szótárban található, és amely nemcsak a Csúrytól fentebb említett hatásvizsgálatok, összehasonlítások terén szolgál(hat) rengeteg tanulsággal, hanem a hangtani, mondattani és nem utolsósorban a frazeológiai kutatások vonatkozásában is. A készülő cívis szótár jellegét tekintve tehát a SzamSz.-hoz hasonlóan beszélt nyelvi anyagot tartalmaz majd, hiszen a cívis szótár Csúrytól felvázolt tervével ellentétben mi sem végeztünk történeti szókincsgyűjtést (vö. BALASSA, Csúry Bálint. Bp. 1988. 158–9). Szótárunk ugyanakkor elsősorban a fél évszázaddal korábbi debreceni nyelvhasználatot, életformát, kultúrát stb. fogja tükrözni. Ennek sok eleme azonban ma is része Debrecen nyelvkincsének, életének.

A Csúry-szótár alapján végzett anyaggyűjtés egyetlen adatközlője a most kilencvenedik évében járó Ménes Andrásné Nagy Katalin volt, akiről joggal mondhatom, hogy több évtizedes nyelvjárásgyűjtő és helynévgyűjtő tevékenységem során a legjobb és legtájékozottabb adatközlőmnek bizonyult. (Vincze László volt rektori titkárunk ajánlotta őt a figyelmembe. Hálás köszönet érte.) Kati néni debreceni cívis parasztcsaládból származott, szülei és nagyszülei is debreceniek voltak. Négy elemi és négy polgári végzett. 1945 után társadalmi osztályának sok tagjához hasonlóan nehéz volt az élete, földjüket elvették, őket a kitelepítés réme fenyegette. Amikor enyhült a helyzet, akkor is csak nehéz fizikai munkával kereshette a kenyerét. De nem törte meg a sok nélkülözés, megpróbáltatás sem. Családjából hozott derűs életszemléletét mindmáig megőrizte. Mint ahogy megőrizte a régi cívis életforma és neveltetés megannyi értékét. Természetes intelligenciája élénk érdeklődéssel párosul. És azzal a cívis öntudattal, amely segített neki megőrizni a debreceni népi hagyományokat, a cívisek

beszédének számtalan fordulatát, ízét, zamatát. „*De szíb debrecenyi beszíd!*” — idézte gyakran a fiatal korában hallott mondást.

Ménes Andrásnéval 1997-ben kezdtük el a munkát. Először egyetemi hallgatók keresték fel, és gyűjtöttek tőle egy-egy témára vonatkozóan anyagot. Mind-egyikük lelkesen szólt Kati néni segítőkészségéről és szakértelméről. Én magam 1998 júniusában találkoztam vele legelőször, amikor a Népi beszélgetések Debrecenből című kötethez gyűjtöttem magnetofonos anyagot. Már akkor tapasztaltam, hogy nem túlzás, amit a hallgatók róla meséltek. Elhatároztam, ha időm engedi, mielőbb visszatérek hozzá újabb felvételeket készíteni. Erre csak ez év májusában került sor. Akkor a debreceni helynevek, tanyanevek iránt érdeklődtem, illetve a hortobágyi csikósok, gulyások ruhaviseletéről stb. kérdeztem. Ez utóbbi témánál jutottam arra az elhatározásra, bármennyire félek is a nagy munkától, a Szamosháti szótár anyagának kikérdezését nem kerülhetem meg. Adatközlőmmel megbeszéltem a munka jellegét, tájékoztattam arról is, hogy ez igen sok időt, fáradságot fog jelenteni. De hiába „ijesztettem”, örömmel és szívesen vállalta a munkát. Ennek érdekében még napi teendőinek bizonyos átrendezésére is hajlandó volt, vagy ha szükségesnek látszott, ő igazodott az én elfoglaltságaimhoz. A kezdeti bizonytalankodás után hamar megtaláltuk azt a munkamódszert, amellyel haladni is tudtunk az anyagban, ugyanakkor nem tettünk túlzottan nagy kitérőket. (Természetesen miután az aznapi anyagot magóra rögzítettük, a témához lazábban kapcsolódó dolgokról is szót ejtettünk.) Mindketten úgy láttuk, nem lenne célszerű elnyújtanunk a munkát, ezért a nyári szünidőm jelentős részét erre fordítva, délutánonként megjelentem nála a magánommal. Ennek eredményeként 1999. szeptember 4-én örömmel nyugtáztuk, hogy végére értünk a munkának, melynek során kb. ötven alkalommal találkoztunk. A felvett anyag összesen 63 és fél kazettát tesz ki, ebből 3 db 60 perces, a többi 90 perces kazetta. Mivel a kazetták néhány perccel hosszabbak, mint a rájuk írt időtartam, a gyűjtött anyag mintegy 95 óra időtartamú lehet. A szótár két kötete 1052 lap, ebből levonva az előszót stb. a tényleges terjedelem 1027 (552 + 475) lap, egy kazettára így átlagban 15-17 lapnyi anyag került rá.

Munkamódszerünk a következő volt: A szokásos információk rögzítése után (felvétel ideje, helye, az adatközlő neve stb.) a SzamSz. megfelelő címszavát felolvastam, adatközlőm erre válaszul kiejtette a szót úgy, ahogyan fiatal korában maga is mondta, ahogyan a régi öregektől hallotta. Mivel adatközlőm a debreceni regionális köznyelvet nem csupán ismeri, hanem beszéli is (értelmiségi családi környezet, született nyitottsága, érdeklődése a világ dolgai iránt), eleinte néha figyelmeztetnem kellett a tájnyelvi kiejtés követésére. De hála jó nyelvi „kompetenciájának”, az átlagot messze meghaladó természetes intelligenciájának, az ügy iránti elkötelezettségének, hamar megértette, mit várok tőle. Külön megkértem, hogy az *i*-zésre nagyon figyeljen. Az ilyen szavakat, ha szükségesnek láttam, többször is elmondattam vele. Ugyancsak biztattam a nyelvjárásban

előforduló kettőshangzók ejtésére is. Kati néni rövid idő alatt annyira visszasko-
tott a régi kiejtéshez, hogy néhány beszélgetésünk után már a környezete is ész-
revette, „népiesebben” beszél, nem úgy, ahogyan megszokták tőle. A szavak
jelentésének megtudakolása után a szócikkben lévő jelentésre (jelentésekre)
kérdeztem rá. Nagy könnyebbség volt számomra, hogy Csűry az egyes jelenté-
sek megvilágítására szótárában igen sok példamondatot közöl. Ilyenkor megkér-
deztem, ismeri-e a szót az ott található jelentésben, szövegösszefüggésben. Néha
ismeretlen volt számára a szó vagy a szónak egyik-másik jelentése. Általános-
ságban azonban elmondható, hogy a SzamSz. szavait az esetek nagy részében
hasonló értelemben használták a debreceni cívisek is. De arra is bőven van pél-
da, amikor más jelentéssel ismerték a szót. Adatközlőmmel az általam felolva-
sott példamondatokat is megismételtetem, de előfordult, hogy ő alkotott új
mondatokat. Ezek olykor még a Csűryénél is találóbbak, ötletesebbek voltak.

Ismeretes, Csűry Bálint az igék, főnevek, mellékevek néhány fontosabb
grammatikai alakját is rögzítette szótárában. A cívis szótárból azonban több ok
miatt is hiányozni fognak ezek az adatok. A több évtizeddel ezelőtt részben még
Csűry irányításával végzett gyűjtésekben sem valósult meg következetesen,
egyöntetűen ez az igény (vö. PETŐ JÓZSEF, BALASSA IVÁN, N. BARTHA KÁROLY
és mások munkáit). Utólag pedig pótolni a hiányokat tudománytalan eljárás len-
ne. A gyűjtésben részt vevő hallgatóimnak is gondot okozott ennek az elvárás-
nak a teljesítése. Többen bevallották, hogy néhány sikertelen próbálkozás után
ők maguk írták oda a szükséges adatokat. Gyűjtés közben magam is lemondtam
a grammatikai formák kikérdezéséről, mert úgy tapasztaltam, fölöslegesen ter-
helném vele idős adatközlőmet, ugyanakkor nagyon lelassítaná a munka mene-
tét. De későbbi tervem, hogy sort keríték erre a munkára is. Így néhány kazettán
együtt lesznek a SzamSz.-ban szereplő grammatikai alakok cívis népnyelvi meg-
felelői, amelyeket majd ki lehet egészíteni más szavak paradigmáival is, részben
az eddig összegyűlt adatokból, részben módszeres gyűjtéssel. Mindez alapja le-
het(ne) egy majdan összeállítandó debreceni cívis grammatikának.

Az alábbiakban néhány általánosabb jellegű megfigyelésemről ejtek szót.
Anyagomat a SzamSz. témaköreivel összevetve feltűnő eltérést csupán eggyel
kapcsolatban tapasztaltam. A SzamSz.-ban gazdag szókincse van a kendermun-
kának. (Bár éppen ünnepeltünk hívta fel a figyelmet arra mintaszerű tárgykör-
monográfiájában, hogy a szótár anyaga e vonatkozásban közel sem teljes. A
népi kendermunka Gacsályban: MNYj. 5: 102–25.) Adatközlőm számára ez a
témakör majdnem fehér folt volt, Debrecenben ugyanis nem foglalkoztak ken-
dertermesztéssel. Mivel csak a legáltalánosabb szavakat ismertem, nem láttam
értelmét, hogy Sebestyén Árpád szójegyzékét is kikérdezzem. Egy másféle
szembeötlő különbségről is szót ejtenék: Csűry szótárában igen sok olyan hang-
utánzó, hangulatfestő szó található, melyeket adatközlőm sosem hallott. A szó-
kincsnek ezek az elemei jellegükből fakadóan jobban kötődnek egy adott tájegy-

séghez (nyelvjáráshoz), nagy részük ugyanis népnyelvi eredetű, melyekben a természethez fűződő szorosabb viszony (és talán a kisebb iskolázottság) is kifejeződik. Adatközlőm ugyanakkor néhány cívis népnyelvi adatot is mondott, közülük az egyik legérdekesebbnek a *hengyókálja*, *hingyókálja magát* hangulatfestő szót tartom, amelyet a 'riszálva járó, magát rengető nő' jelentésben Debrecenben ma is használnak. Összhangban van ez BENKŐ LORÁND megállapításával: „Jórészt a peremszókincs tartozékai a hangutánzó szavak, melyek szintén saját belső tulajdonságaik révén erősen hajlamosak például az alaki változásokra: az élőlények, természeti jelenségek hangját a fonémarendszer rendelkezésre álló elemeivel csak megközelítően és ebből kifolyóan már eleve ingadozóan, változóan adják vissza, és idővel alakilag nagyon sokat módosulnak. Továbbá a hangadás nyelven kívüli háttérének adottságai miatt könnyen keletkeznek és könnyen is hálnak el, sokuk emiatt meglehetősen rövid életű; de a lexéma mivoltukban időtállóbbak is hangalakjuknak legtöbbszörre jelentékenyen módosuló voltával tűnnek ki...” (A történeti nyelvtudomány alapjai. Bp. 1988. 89–90).

Csűry szótárában a népi szólásoknak, kötött szókapcsolatoknak, közmondásoknak lenyűgöző bőségét találjuk. Hála adatközlőm ilyen jellegű ismereteinek, Debrecennek ezen a téren sem kell „szégyenkeznie”. A két anyag frazeologizmusainak, főként a közmondásoknak az összehasonlító vizsgálata bizonyára sok érdekes megfigyeléssel gazdagíthatja eddigi ismereteinket. A Szamosháti szótárban az egyes fogalmakhoz kapcsolódóan a Wörter und Sachen szellemében néprajzi vonatkozású ismereteket is találunk. E tekintetben a cívis anyag jóval szegényebb. Adatközlőm szerint azért, mert itt nem voltak olyan babonások az emberek. Ez elfogadható magyarázat, a nagy múltú iskolaváros szellemisége nyilvánvalóan hatott a földművelő cívis lakosságra is. De ellenkező példa is volt, amikor ő fűzött a szóhoz, fogalomhoz néprajzi jellegű kiegészítést. Csűry szótárában igen sok idézet található *Nd* (népdal) jelzettel. Ezeket általában adatközlőm is ismerte, sőt másokat is bőséggel mondott. Csűry gyakorlatából kiindulva, úgy vélem, az ilyen közkinccsé vált soroknak is helyük van a cívis szótárban. Miként azoknak az anekdotaszerű kis történeteknek is, amelyek adatközlőm gazdag emlékezetkincséből előkerültek. Legyen szabad a debreceni cívis paraszttársadalom jellemzésére egyet közölni: A tisztviselő az anyakönyvezéskor megkérdezi a debreceni gazdát, mikor született a gyereke. *Búzavetiskor* — feleli rá a debreceni magyar. *Atyafi! Hát honnan tudjam én, hogy mikor vetett maga búzát!* — méltatlankodott a hivatalnok.

A szakirodalom szerint a SzamSz. hiányszótár is (HEGEDŰS ATTILA, Kisnémedi tájszótár. Hiányszótár. Bp. 1996. 5). Olyan címszava azonban meglehetősen kevés van, amelyek után az n (= nincs) jelzés található. Az ilyen címszóra is rákérdeztem, adatközlőm ismerte valamennyit, sőt szerinte azokat használták inkább, nem pedig ezeknek a Csűrytól közölt szinonim népnyelvi megfelelőit. A korabeli Debrecen (nagy)városias jellegére gondolva, ez természetes is. Lássunk

egy-két kiragadott példát! Az *aszály* Debrecenben él, a Szamosháton *szárazság*-ot mondtak helyette, ez utóbbit itt nem használták. A *felhő* helyett a Szamosháton *felleget* mondtak. Debrecenben mindkettőt ismerték korábban is. Itt csupán a *kalász* élt korábban is, a *búzafő* nem. A *vihar* a Szamosháton nem él(t), ott a *zivar*-t használták helyette. Debrecenben azonban régebben is a *vihar* volt az általános, de ismerték a *zivatar*-t is. Ez utóbbit Csűry nem szótározta. Vagy a *vézna* a Szamosháton nem élt, itt azonban igen, ugyanakkor a csupán Szamoskőrődről adatolt *vilizna* 'vézna' szót Debrecenben sem ismerték (vö. SzamSz. Előszó 3–17). Csűry azokat a szavakat, amelyek nem voltak a Szamosháton általánosan elterjedve, a lelőhely megadásával közölte szótárában (i. m. Előszó 3–4). Anyaggyűjtésem egyik tapasztalata, hogy ezekből nem egyet a debreceni népnyelvben is ismertek és használtak, így pl. a *bélhurut* (Szamosszeg), *bükköny* (Nagypalád, Tiszahát), *csúfol* (Avasújváros), *duzzasztó* (Badaló) stb.

Végezetül, hogy példák alapján is lássuk a Szamosháti szótárnak és a cívis népnyelvi anyagnak a kapcsolatát, megvizsgáltam egy kazettaoldali felvételt. A kiválasztott rész a szótár második kötetének a vetéstől a visszanyerig terjedő szócikkeit (455–63), illetve adatközlőmnek ezekre adott válaszait tartalmazza. Ebben az egységben összesen 131 közsői (és 4 tulajdonnévi) címszó van. Adatközlőm számára ismeretlen szó, illetve kifejezés volt a *vetet*, *vető*, *vetőköz*, *vezérszeg*, a *viaszír*, *vickora*, a *vidacs* (de *szelelőrosta* néven a fogalomnak tudta a nevét), a *Vid napja*, a *víg a hét*, *vigály*, *vigályos*, *világi* (de a *világi papok* szókapcsolatban ismerte a szót), *világol* (de: a *gázlámpagyújtó világol* szókapcsolatban Debrecenben is élt a szó), *világ pajkosa*, *világ verese*, *vilizna*, *villongóba*, *vinyhó* (csak *vityilló* alakban ismerte), *violencia*, *virág bunkója*, (ezt *virág magtokja* néven ismerte), *virítós*, *vinyít*, *visszafele jövetel*, *visszahúzza a szavát* (*visszavonja a szavát* formában hallotta). Nem ismerte a *villahajtó* szó jelentését ('favilla ágait görbítő eszköz'), de a CSÚRYTÓL említett szólást ő is hallotta: *Az Isten tegyen a villahajtójába!* (a SzamSz.-ban: *villahajtóba*). A SzamSz.-beli jelentéssel ellentétben a *vicispán* Debrecenben elsősorban a gazdaságok irányítójának a megnevezése volt, nem az alispáné. Más szóval jelölték a fogalmat a következő példában: a *vetkezik* (tyúk) helyett itt inkább a *verzik* volt használatos. A *vetkezik* a *vetköztető asszony* kifejezésben fordul elő. Ez volt a menyasszonyt öltöztető asszonyok másik elnevezése, mert az átöltözésnél is ők segítettek. A fentiekből megállapítható, hogy a felsorolt adatok között a kendermunkával (*vető*, *vetőköz*), a szántással (*vezérszeg*), a népi gyógyászattal (*viaszír*), a kártyajátékkal (*víg a hét*), a népi hiedelemvilággal (*Vid napja*) kapcsolatos megnevezéseket és más nehezebben kategorizálható szavakat, kifejezéseket egyaránt találunk.

Nem kétséges, a fenti elemzést még tovább lehetne folytatni, de talán az eddig elmondottak is alátámasztják azt a közhelyszerű magállapítást, hogy a (nép)nyelvi adatokat felbecsülhetetlen nyelvi és művelődéstörténeti értékük

miatt érdemes megmenteni a pusztulástól. Az összehasonlító nyelvjárási szókincsvizsgálat Csúrytól megfogalmazott igénye (más szempontokkal kiegészülve) napjaink dialektológiai kutatásának egyik sok eredménnyel kecsegtető kutatási területe, témaköre lehet.

KÁLNÁSI ÁRPÁD